

Interkulturni odgoj i obrazovanje u glazbenim aktivnostima

Depikolozvane, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:814132>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI**

**Petra Depikolozvane
Interkulturalni odgoj i obrazovanje u glazbenim aktivnostima
ZAVRŠNI RAD**

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Interkulturalni odgoj i obrazovanje u glazbenim aktivnostima

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Glazbena metodika u integriranom kurikulumu

Mentor: prof. v. pred. Sanja Minić

Student: Petra Depikolozvane

Matični broj: 0299015560

**U Rijeci,
srpanj, 2024.**

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Vlastoručni potpis:

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Petra J." with a stylized flourish at the end.

ZAHVALA

Ovim putem želim izraziti veliku zahvalnost svojoj mentorici, prof. v. pred. Sanji Minić, na nesebičnoj podršci, stručnom vođenju, vrijednim savjetima i prijateljskom odnosu tijekom izrade ovog završnog rada.

Također, iskreno zahvaljujem svojoj obitelji na bezuvjetnoj ljubavi, razumijevanju i podršci tijekom studiranja. Hvala vam za sve trenutke ohrabrenja i potpore.

Od srca zahvaljujem svom dragom Kristijanu na strpljenju, razumijevanju i ljubavi koje mi je pružao kroz sve izazove s kojima sam se susretala. Tvoja vjera u mene pomogla mi je da ostvarim svoje ciljeve i hvala ti što si uvijek tu za mene.

Hvala svima od srca!

SAŽETAK

Završni rad pod naslovom "Interkulturalni odgoj i obrazovanje u glazbenim aktivnostima" istražuje važnost glazbe u ranom i predškolskom odgoju kao sredstva za promicanje interkulturalnih vrijednosti. Rad naglašava utjecaj glazbe na cjelokupni razvoj djece, uključujući kognitivni, socijalno-emocionalni i psihomotorni razvoj. Glazbene aktivnosti, poput pjevanja, sviranja i slušanja glazbe, istaknute su kao ključne za poticanje empatije, tolerancije i razumijevanja među djecom različitih kulturalnih pozadina.

Rad također razmatra ulogu odgajatelja u promicanju interkulturalnosti kroz glazbene aktivnosti i pruža konkretne primjere aktivnosti koje se mogu implementirati u svakodnevni odgojno-obrazovni rad s djecom rane i predškolske dobi. Kroz analizu interkulturalne kompetencije i primjere iz prakse, ističe se kako glazba može djelovati kao most među različitim kulturama, potičući međusobno uvažavanje i suživot u različitosti.

Cilj je rada ukazati da glazba kao dio kulturalnog i tradicijskog stvaralaštva može biti snažno sredstvo upoznavanja nekog naroda, boljeg razumijevanja što je danas u multikulturalnim društvima posebno važno.

KLJUČNE RIJEČI: predškolski odgoj, glazbena kultura, glazbena baština, tolerancija

SUMMARY

The thesis titled "Intercultural Education in Musical Activities" explores the importance of music in early childhood and preschool education as a means of promoting intercultural values. The paper emphasizes the impact of music on the overall development of children, including cognitive, social-emotional, and psychomotor development. Musical activities such as singing, playing instruments, and listening to music are highlighted as key for fostering empathy, tolerance, and understanding among children from different cultural backgrounds.

The thesis also examines the role of educators in promoting interculturalism through musical activities and provides concrete examples of activities that can be implemented in daily educational work with young and preschool children. Through the analysis of intercultural competence and practical examples, it is highlighted how music can act as a bridge between different cultures, encouraging mutual respect and coexistence in diversity.

The aim of the thesis is to demonstrate that music, as a part of cultural and traditional creation, can be a powerful means of understanding other nations, fostering better understanding, which is particularly important in multicultural societies today.

KEY WORDS: preschool education, musical culture, musical heritage, tolerance

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. GLAZBA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU	2
2.1. Utjecaj glazbe na djecu rane i predškolske dobi	3
2.1.1. Utjecaj glazbe na kognitivni razvoj djece	3
2.1.2. Utjecaj glazbe na socijalno-emocionalni razvoj djece	4
2.1.3. Utjecaj glazbe na psihomotorni razvoj djece	6
2.2. Glazbene aktivnosti	7
2.2.1. Glazbene igre	7
2.2.2. Upoznavanje, usvajanje i ponavljanje pjesme	8
2.2.3. Brojalica	9
2.2.4. Aktivno slušanje glazbe	10
2.2.5. Poticanje dječjeg stvaralaštva kroz glazbu	10
2.2.6. Sviranje instrumenata	11
2.3. Glazba kao odraz kulturnog identiteta	12
2.4. Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece rane i predškolske dobi	13
3. INTERKULTURALNOST U ODGOJU I OBRAZOVANJU	15
3.1. Pojam i ideja interkulturalnosti	16
3.2. Interkulturalne kompetencije	18
3.3. Koncept interkulturalnosti u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	19
4. INTERKULTURNI ODGOJ I OBRAZOVANJE U GLAZBENIM AKTIVNOSTIMA	22
4.1. Uloga odgajatelja u promicanju interkulturalnosti kroz glazbene aktivnosti	23
4.2. Interkulturalno glazbeno okruženje u dječjem vrtiću	25
4.3. Primjeri sklopova glazbenih aktivnosti za promicanje interkulturalnosti	26
4.3.1. Aktivnosti pjevanja	27
4.3.2. Aktivnosti sviranja	29
4.3.3. Aktivnosti glazbenog stvaralaštva	30

4.3.4. Aktivnosti slušanja glazbe	31
5. ZAKLJUČAK	33
6. LITERATURA	34
7. PRILOZI	38

1. UVOD

„Glazba je univerzalni jezik čovječanstva“ rekao je američki pjesnik i pedagog Henry Wadsworth Longfellow. Ona ima jedinstvenu moć i ulogu u svim dijelovima ljudskog života i društva. Od najranije dobi, utječe na cjelovit djetetov razvoj, unosi veselje u dječju igru i potiče važne kompetencije za život kao što su to aktivno slušanje, povećanje empatije i lakše usvajanje govora. Suvremeno je društvo obilježeno miješanjem različitih kultura, običaja i jezika. Glazbom se nadilaze sve granice komunikacije jer se njome izražavaju misli, osjećaji i doživljaji na način koji ne mora biti razumljiv govorom. Sada, više nego ikad prije, pojavljuje se potreba za ujedinjenjem i prihvaćanjem različitosti kako bi ljudi mogli živjeti slobodni, bez predrasuda i sukoba. Zato je važno govoriti o interkulturalnosti kao načinu suživota s različitim nacionalnostima, vjeroispovijestima i drugim identitetima koji uključuje prihvaćanje, empatiju i poštovanje. Jedan od načina promoviranja interkulturnih vrijednosti u sustavu odgoja i obrazovanja prepoznaje se upravo kroz raznovrsne glazbene aktivnosti kao temelj za razumijevanje i poštovanje različitih kultura i njihovih tradicija. Glazba kao univerzalni jezik može učinkovito povezati ljude različitih podrijetla, potičući toleranciju, otvorenost i međusobno uvažavanje među ljudima od najranije dobi.

Ovaj završni rad ističe važnost glazbe u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i njezin utjecaj na cjelokupni dječji razvoj te donosi prikaz različitih vrsti glazbenih aktivnosti koje su zastupljene u odgojno-obrazovnom procesu. Također, objašnjava koncept interkulturnog odgoja i ključne stavke interkulturalne kompetencije, a na kraju prikazuje sklopove glazbenih aktivnosti koji se svakodnevno mogu provoditi u odgojno-obrazovnom radu i ulogu odgajatelja u takvim aktivnostima s ciljem podizanja interkulturalne svijesti od najranije dobi.

2. GLAZBA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Glazba ima iznimno važnu ulogu u životu djece, a njen utjecaj na razvoj u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ne može se zanemariti. Od prvih trenutaka života, djeca su okružena zvukovima i melodijama koje oblikuju njihove emocionalne, kognitivne i socijalne vještine. U ranom djetinjstvu, glazba postaje sredstvo izražavanja i komunikacije, omogućujući djeci da istražuju svijet oko sebe na kreativan i zabavan način. Kroz pjevanje, sviranje instrumenata, ritmičke igre i ples, djeca razvijaju ne samo svoje glazbene sposobnosti, već i brojne druge ključne kompetencije koje će im biti korisne tijekom cijelog života (Majsec Vrbanić, 2009).

Integracija glazbe u kurikulum ranog i predškolskog obrazovanja doprinosi holističkom gledištu na dječji razvoj podržavajući prirodu njihova učenja i integrirajući sve značajke razvoja. Različite glazbene aktivnosti potiču motorički razvoj, jačaju jezične vještine, te razvijaju emocionalnu inteligenciju i socijalne interakcije. Glazba također igra značajnu ulogu u očuvanju kulturnog identiteta, omogućujući djeci da kroz tradicionalne pjesme i melodije usvoje vrijednosti i običaje svojega naroda. U suvremenom obrazovnom sustavu, sve se više prepoznaje važnost glazbenih aktivnosti kao ključnog elementa u stvaranju poticajnog okruženja za djecu (Vidulin, 2016).

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) glazba je istaknuta kao jedno od glavnih sredstava za realizaciju kompetencije kulturne svijesti i izražavanja pri čemu se potiče stvaralačko izražavanje ideja, iskustva i emocija. Također, u okviru poticanja prostorno-materijalnog okruženja Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje navodi kako je važno djeci omogućiti istraživanje različitih mogućnosti organizacije prostora, istraživanja zvukova, tonova, melodija, glazbe i pokreta (2014).

Iduća se poglavlja bave utjecajem glazbe na djecu u okviru kognitivnog, socio-emocionalnog i psihomotornog razvoja, opisuju različite vrste glazbenih aktivnosti, objašnjavaju kako glazba utječe na kulturni identitet i analiziraju glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece rane i predškolske dobi.

2.1.Utjecaj glazbe na djecu rane i predškolske dobi

Brojna znanstvena istraživanja ukazuju kako glazba može snažno utjecati na osjećaje, funkcioniranje i ponašanje čovjeka. U okviru osobnog razvoja, glazba može služiti kao svojevrsni „alat“ pomoću kojeg se potiče relaksacija, savladavanje snažnih emocija te stimuliranje koncentracije. Važno je naglasiti kako se većina ljudi, bez obzira na njihove individualne karakteristike, rodi s određenom razinom glazbenih sposobnosti, odnosno muzikalnosti. Iz tog je razloga, za maksimalni razvoj djeteta, od iznimnog značaja da se glazbeno obrazovanje kvalitetno i neprestano odvija u institucionalnom predškolskom odgoju i obrazovanju, kao i da glazba bude sastavni dio svakodnevnog djetetovog okruženja u obiteljskom domu (Nikolić, 2018). U nastavku ovog poglavlja, opisat ću dobrobiti i utjecaj glazbe na kognitivni, socijalno – emocionalni i psihomotorni razvoj te ih potkrijepiti rezultatima znanstvenih istraživanja povezanih s ovom tematikom.

2.1.1. Utjecaj glazbe na kognitivni razvoj djece

Kognitivni razvoj odnosi se na svjesne mentalne procese kao što su to opažanje, percepcija, mišljenje, zaključivanje, zamišljanje, učenje i pamćenje. Kognitivne sposobnosti omogućavaju primanje, prijenos i preradu informacija iz okoline koja nas okružuje. Poticanje kognitivnog razvoja kroz glazbu bi dakle utjecalo na dječji razvoj taktilne, vizualne, slušne i prostorne percepcije istraživanjem zvukova i tonova, slušanjem glazbenih djela, pjevanjem dječjih pjesama i ritmiziranjem brojalica, na stjecanje iskustva

i spoznaja o raznovrsnim instrumentima, glazbenim zanimanjima te glazbi na kazališnoj, na prepoznavanje i imenovanje instrumenata prema zvuku ili opisu, na razvoj predmatematičkih vještina pomoću igara s pjevanjem i pokretom te na razvoj pamćenja. Znanstvena istraživanja pokazuju kako glazba pozitivno utječe na razvoj navedenih procesa u okviru kognitivnog razvoja. Autorica Nikolić u svom preglednom članku ističe kako glazbeno obrazovana djeca pokazuju bolje kognitivne vještine u nekim domena u odnosu na djecu koja nisu glazbeno obrazovana (2018). Glazbeno obrazovana djeca su po rezultatima raznih istraživanja bolja u pamćenju riječi, sposobnosti čitanja, selektivnoj pažnji, taktilnoj preciznosti, otkrivanju pogrešaka u visini tona jezika koji se govori, vizualno-motoričkoj integraciji te u nekim matematičkim sposobnostima. Također, istraživanja pokazuju kako djeca koja su svakodnevno više izložena glazbi pokazuju veći razvoj kreativnosti u odnosu na djecu koja imaju slabije glazbeno iskustvo. Glazba utječe i na stanje budnosti i raspoloženje pojedinca na način da pridonosi nastajanju optimalnog emocionalnog stanje koji djetetu pomaže u poboljšavanju kognitivnih sposobnosti, a time i stjecanju znanja i učenja. Usvajanje ritma, kao glavna sastavnica glazbe, pospješuje razvoj matematičkih i predčitalačkih vještina kod djece (Nikolić, 2018). U znanstvenom istraživanju Schlauga, Nortona, Overya i Winnera (2005) uspoređivali su se mozgovi odraslih glazbenika i odraslih ljudi koji se ne bave glazbom te su dokazali kako je u mozgu odraslih glazbenika više izražena funkcionalnost i strukturna plastičnost mozga koja im omogućuje razvoj složenih motoričkih, slušnih, vizualno-prostornih, verbalnih i matematičkih sposobnosti. U istraživanju provedenom u Iranu utvrđeno je kako korištenje glazbe u dječjem vrtiću pozitivno utječe na razvoj jezičnih vještina te pospješuje unutarnju motiviranost djece za razvoj govornih sposobnosti (Pourkalhor i Tavakoli, 2017).

2.1.2. Utjecaj glazbe na socijalno-emocionalni razvoj djece

Socijalno-emocionalni razvoj djeteta obuhvaća razvoj djetetovih sposobnosti u razumijevanju i upravljanju vlastitim osjećajima, kao i u interakcijama s drugima. Takav

razvoj uključuje socijalne vještine poput uspostavljanja odnosa, empatije, samopouzdanja te sposobnosti snalaženja u različitim društvenim situacijama te rješavanja sukoba. Važne dimenzije socijalno-emocionalnog razvoja su pojam o sebi, samoregulacija i samovrednovanje, svijest o drugima i znanje o unutarnjim stanjima svijesti. Glavni temelj socijalne kompetencije predstavlja prosocijalno ponašanje – oblik ponašanja i dobrovoljne akcije usmjerene prema pomoći ili podršci drugome, često s ciljem poboljšanja njegovog blagostanja ili rješavanja njegovog problema te razumijevanje tuđeg emocionalnog stanja. Autorica Nikolić (2018) navodi kako povećana glazbena aktivnost u odgojno-obrazovnoj skupini može doprinijeti smanjenju agresivnog ponašanja, povećanju empatije i kooperativnosti, razvoju pozitivne slike o sebi, smanjenju stresa i fizičke napetosti te dobrom raspoloženju i ozračju u dječjem vrtiću. U znanstvenom istraživanju koje je uključivalo djecu od tri do dvanaest godina utvrđeno je kako se zbog pojačanog glazbenog obrazovanja kod djece pojavilo poboljšanje u sljedećim domenama; samopoštovanje, samoučinkovitost, pozitivno doživljavanje socijalnih aspekata školovanja te akademsko samopoimanje (Nikolić i Ruškan, 2022). U Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske provedeno je istraživanje s djecom u dobi od osam do jedanaest godina u kojoj se pokazalo kako su sva djeca koja su sudjelovala u glazbenim aktivnostima pokazala veću razinu empatije od kontrolne grupe shvaćajući glazbene aktivnosti kao pozitivnu grupnu interakciju (Rabinowitch, Cross, Burnard, 2013). Cilj jednog istraživanja u Rumunjskoj bio je utvrditi vezu između razvoja socijalno-emocionalnih vještina kod predškolskog djeteta i slušanja glazbe koja prati specifične odgojno-obrazovne aktivnosti. Istraživanjem se zaključilo kako se adekvatnim odabirom glazbenih dijela i ciljanim korištenjem glazbe u svakodnevnom odgojno-obrazovnom procesu mogu značajno poboljšati socijalne i emocionalne vještine djece i to konkretno u okviru povjerenja, ustrajnosti, organizacije, razumijevanja i emocionalne snage (Jucan i Simion, 2015). Ono što je zajedničko svim analiziranim istraživanjima u kojima se pokazala dobrobit za socijalno-emocionalni razvoj jest to da su upravo skupne glazbene aktivnosti ostvarile pozitivan učinak na razvoj socijalno-emocionalne kompetencije.

2.1.3. Utjecaj glazbe na psihomotorni razvoj djece

Psihomotorni razvoj djeteta odnosi se na integrirani proces i povezivanje motoričkih sposobnosti i kognitivnih funkcija. To obuhvaća razvoj motoričkih vještina poput hodanja, puzanja, hvatanja predmeta, kao i kognitivnih sposobnosti poput percepcije, pažnje, pamćenja i rješavanja problema koji su povezani s motoričkim aktivnostima. Psihomotorni razvoj omogućuje djetetu da istražuje svijet oko sebe i postepeno razvija sve složenije motoričke i kognitivne sposobnosti kako raste i razvija se. Poticanje tjelesnog i psihomotornog razvoja djeteta u okviru glazbenih aktivnosti podrazumijeva razvoj koordinacije i preciznosti u baratanju predmetima te razvoja fine motorike šake sviranjem ili izradom improviziranih instrumenata od recikliranih materijala i predmeta iz prirode, razvoj koordinacije, ravnoteže, pokretljivosti i spretnosti pri pokretima i kretanju u igrama s pjevanjem i plesu te upoznavanje tehnika disanja i aktiviranja dijafragme, koja omogućuje kontrolu dinamike i trajanja zvuka, pravilno fraziranje, točnu artikulaciju i intonaciju. Malobrojna istraživanja usmjerena na otkrivanje načina na koji glazbeni stimulansi i učenje glazbe utječu na psihomotorni razvoj djece otkrila su kako mlađa djeca uključena u glazbene programe lakše demonstriraju pokrete, imaju bolju motoričku koordinaciju te bolju vokalizaciju tonalnih i ritamskih obrazaca u odnosu na onu djecu koja nisu bila obuhvaćena glazbenim programom. Također, istraživanja pokazuju kako djeca koja su više izložena glazbi, konkretnije ritmiziranju pjesama i brojalica, točnije izvode određene pokrete i izdržljiviji su u bacanju, hvatanju i skakanju. Fina motorika izrazito se razvija i usavršava kod one djece koja uče svirati neki instrument. Kroz aktivnosti poput pjevanja, sviranja instrumenata ili plesanja, djeca razvijaju motoričke sposobnosti, spretnost, koordinaciju pokreta i izdržljivost. Sve ove komponente zajedno čine glazbu izuzetno korisnim elementom za poticanje cjelokupnog psihomotornog razvoja djeteta u ranoj i predškolskoj dobi (Nikolić, 2018).

2.2. Glazbene aktivnosti

Aktivnosti se u dječjem vrtiću mogu definirati kao način vođenja određenog programa koji vodi do realizacije i upoznavanja jednog ili više sadržaja u okviru kojeg je važna uloga i priprema odgajatelja. Putem aktivnosti dijete se izgrađuje, ostvaruje te upoznaje svijet oko sebe, a aktivnost mogu započeti i usmjeravati odgajatelji kao i djeca te je poželjna ravnoteža njihovih inicijativa, vođenja, pitanja i odgovaranja. Glazbene aktivnosti odnose se na one aktivnosti koje uključuju stvaranje, izvođenje, slušanje te proučavanje glazbe. Ove aktivnosti mogu biti individualne ili grupne i mogu se odvijati u različitim kontekstima u okviru vođenih planiranih svakodnevnih aktivnosti u dječjem vrtiću, zabave, terapije ili održavanja priredbi i raznih svečanosti. Svrha glazbene aktivnosti nije vježbanje izgovora ili prepoznavanje nota, već doživljaj glazbe i razvoj senzibiliteta za ritam, metar, melodiju te razvoj glazbenog sluha. Prema autorici Hedi Gospodnetić (2015) glazbene se aktivnosti mogu podijeliti u nekoliko skupina:

1. igre s pjevanjem,
2. obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme),
3. obrade brojalice (ili ponavljanje brojalice),
4. aktivno slušanje glazbe,
5. poticanje dječjeg stvaralaštva,
6. sviranje na udaraljkama.

Svaka će ta skupina glazbenih aktivnosti biti opširnije objašnjena u sljedećim poglavljima.

2.2.1. Glazbene igre

Igra je osnovna dječja aktivnost koja dijete potiče na učenje o sebi, drugima i svijetu oko sebe. To je spontana i zabavna aktivnost kroz koju djeca istražuju, eksperimentiraju,

stvaraju i razvijaju različite vještine, a ključna je za cjelokupni razvoj djeteta. Za vrijeme igre dijete osjeća radost i zadovoljstvo te tako stvara pozitivne emocije i dobru energiju i bolje pamti sadržaje koje igra sadrži (Milinović, 2015).

Glazbene igre se očituju u jačanju glazbene sposobnosti kao što su to uočavanje dinamike, tempa i ili razlikovanje visina, a pozitivno utječu na cjelovit dječji razvoj. One omogućuju djeci istraživanje različitih zvukova, ritmova i melodije kroz interaktivne i zabavne aktivnosti koje potiču kreativnost i maštu. Prema znanstvenim istraživanjima, implementacija glazbenih igara u svakodnevnicu odgojno-obrazovne skupine u dječjem vrtiću može značajno poboljšati sposobnost izražavanja i regulaciju emocija te poticati zajedništva i suradnje (Manasteriotti, 1987). Dječje igre uz pjevanje podrazumijevaju igre u kolu, igre u koloni i igre slobodnih oblika, a sadrže ustaljena pravila koja se primjenjuju tijekom pjevanja napjeva koji je djetetu vrlo pristupačan i jednostavan uz određene pokrete. Igre u krugu izvode se na način da djeca skladnim pokretima zajednički oponašaju i stvaraju sliku pojedinih prizora koje sadrži tekst pjesme. Igre u koloni se izvode u obliku ravne ili savijene linije, a u njima su djeca poredana jedan iza drugoga ili jedan do drugoga. Kod takvih je igara važno napomenuti ulogu odgajatelja koji potiče djecu na aktivno praćenje ritma i oponašanje istog preciznim i skladnim pokretima nogu koje prate promjene u tempu. U igrama slobodnih oblika formacija djece ovisi o samom sadržaju pjesme, a obilježavaju je sloboda i složenost. Zaključno, glazbene igre objedinjuju govor, pjevanje i pokret u jednu cjelinu razvijajući tako dječji glas, sluh, osjećaj za ritam i glazbeno pamćenje (Marić i Goran, 2013).

2.2.2. Upoznavanje, usvajanje i ponavljanje pjesme

Najčešći i najraniji oblik početnog upoznavanja s glazbom u ranoj i predškolskoj dobi događa se upravo kroz pjevanje. Spontanom ponavljanjem i usvajanjem riječi pjesme dijete shvaća pjevanje kao igru. U ovoj je skupini glazbenih aktivnosti od iznimne važnosti

odgajatelj odabir pjesme koju će obrađivati s djecom. Pri odabiru pjesme, odgajatelj treba promisliti o dječjim mogućnostima, interesima te glazbeno-umjetničkim karakteristikama pjesme. Djeca jako vole one pjesme koje se dotiču njihove neposredne stvarnosti i okruženja, sa živahnim ritmom i vedrinom pomoću koje stvaraju veselo okruženje (Marić i Goran, 2013).

Autorica Gabrijele Grujić (2017) shvaća upoznavanje, usvajanje i ponavljanje pjesme kroz nekoliko etapa. Ponajprije treba postojati uvod koji obuhvaća upoznavanje pjesme i buđenje djetetova interesa te upoznavanje sa sadržajem muzičkog djela. Zatim slijedi centralni dio aktivnosti - učenje pjesme i postupci kojima se ostvaruju predviđeni ciljevi i zadaci. Utvrđivanje pjesme, njezinog doživljaja, tumačenja i izvođenja ujedno je i završni dio usvajanja pjesme kao glazbene aktivnosti.

2.2.3. Brojalica

Brojalica je glazbeni govor uvijek popraćenim dubokim emocijama koje svako dijete ima. „Zvukovna slika poezije“, kako još neki autori vole nazvati brojalicu, najstariji je i najvrjedniji element govornog i glazbenog dječjeg stvaralaštva, a nerijetko i omiljena glazbena aktivnost djece u dječjem vrtiću (Bačlija Sušić i Fišer, 2016). Temelji svake brojalice počivaju na ritmu i riječi, a neodvojiva sastavnica brojalice je pokret koji ju prati. Pokret se može manifestirati kroz pucketanje prstima, pljeskanje, sviranje na udaraljicama ili koračanjem. Kroz brojalice djeca lakše usvajaju koncept ritma i mjere, ali i razvijaju osjećaj za ritam te sposobnost točnog intoniranja (Milinović, 2015). Postoje različite vrste brojalica; besmislene, govorene, edukativne, posebne, prigodne, pjevane, plesne, svirane, eko brojalice te one kombinirane. Brojalice kao glazbena aktivnost čest su izbor odgajatelja u odgojno-obrazovnoj praksi u okviru glazbenog odgoja kako bi glazbu i njezine komponente približili djeci (Miočić, 2012).

2.2.4. Aktivno slušanje glazbe

Aktivno je slušanje ono čiji je jedini „zadatak“ zapravo slušanje. To je svjestan i fokusiran metodički postupak koji omogućuje dublje razumijevanje i uživanje u glazbi, potiče razvoj analitičkih vještina i vještina slušanja te ima značajan utjecaj na emocionalni i intelektualni razvoj, posebno kod djece. Kako bi djeci omogućili kvalitetan glazbeni doživljaj, prije svega je potrebno izabrati kompoziciju koja će biti umjetnički vrijedna, kraćeg trajanja zbog kratkotrajne dječje pažnje te zanimljiva kako bi se produžio dječji interes. Kako bi se potaknulo promicanje interkulturalnih ideja, također je poželjno da se odabrane kompozicije dotiču različitih zemalja i kultura. Za vrijeme aktivnog slušanja, važno je da u odgojno-obrazovnoj skupini vlada mir i šutnja i da se ne koriste glazbeni instrumenti. Isto tako, potrebno je kompoziciju pustiti nekoliko puta, prvi put za slobodno izražavanje djece pokretom u prostoru, a nakon toga odgajatelj može poticati djecu na promišljanje i fokusiranje na ritam, tempo ili karakter odabrane skladbe (Gospodnetić, 2015). U suvremenoj su paradigmi posebice istaknuti pozitivni učinci aktivnost aktivnog slušanja glazbe. Takva aktivnost ustvari predstavlja svjesni misaoni postupak kojim se njeguje glazbeni estetski doživljaj, a čestim provođenjem aktivnog slušanja u odgojno-obrazovnoj praksi uvidjelo se kako starija djeca lako mogu razaznati neke instrumente koje čuju i razlike između različitih skladbi koje slušaju (Goran i Marić, 2013).

2.2.5. Poticanje dječjeg stvaralaštva kroz glazbu

Dječje glazbeno stvaralaštvo predstavlja spoznajnu vrijednost u kojoj djeca stvaraju i otkrivaju nešto novo kao rezultat dobro osmišljenog, postepenog i kontinuiranog rada tijekom odgojno-obrazovnog procesa. U dječjem je vrtiću glazbeno stvaralaštvo jako važan element ranog obrazovanja jer kroz dječje istraživanje i izražavanje pospješuje se razvoj glazbenih sposobnosti. Glazbeno stvaralaštvo prije svega potiče razvoj kreativnosti jer djeca kroz improvizaciju stvaraju vlastite melodije i ritmove te izražavaju svoje ideje

i emocije na jedinstven način. Također, glazbeno stvaralaštvo može se i odnositi na korištenje didaktičkih sredstava i pomagala u glazbenoj aktivnosti pomoću kojih djeca istražuju zvukove, ritmove, dinamiku i ostale glazbene komponente. Didaktička sredstava i pomagala u okviru poticanja glazbenog stvaralaštva mogu podrazumijevati različite instrumente kao što su to bubnjevi, ksilofon ili udaraljke te tkanine i trake za ples, koristeći se kako bi se kod djece razvijala kreativnost, emocionalno izražavanje, interaktivno i multisenzorno istraživanje glazbe i kako bi se usvajale glazbene vještine (Manasteriotti, 1987).

Kvalitetno provođenje dječjeg glazbenog stvaralaštva u dječjem vrtiću znači da odgajatelj treba ući u ulogu poticatelja i motivatora, prepuštajući tako djeci slobodu izražavanja i razmišljanja bez predstavljanja sheme i ideje kako realizirati određenu aktivnost. Aktivnosti za poticanje dječjeg stvaralaštva mogu biti pjevani govor, izrada zvečki, uglazbljivanje brojalice, pasivno slušanje glazbe uz likovno izražavanje, modificiranje neke već poznate brojalice ubrzavajući joj ritam, tempo ili dinamiku itd. (Gospodnetić, 2015).

2.2.6. Sviranje instrumenata

Glazbena aktivnost sviranja instrumenata u dječjem vrtiću pruža djeci priliku za razvoj raznih vještina kroz praktično glazbeno iskustvo. Iskustvo sviranja instrumenata ima višestruke prednosti za djecu predškolske dobi i mogu se provoditi na različite načine. Sviranjem instrumenata djeca razvijaju finu i grubu motoriku te koordinaciju oko – ruka, stvaraju sliku o tome kako različiti instrumenti mogu proizvesti različite tonove i ritmove te uče surađivati s ostalom djecom. Grupno sviranje instrumenata potiče socijalnu interakciju i suradnju među djecom tako da uče kako slušati jedni druge, svirati zajedno i surađivati kako bi stvorila skladan zvuk. Autorica Višnja Manasteriotti navodi kako sviranje udaraljki potiče razvoj slušne osjetljivosti i sposobnost slušnog razlikovanja boja

i nijansi zvukova i tonova (1987). Važno je naglasiti kako svako dijete može svirati instrumente bez obzira na stupanj njegove muzikalnosti, a autorice Ljerka Marić i Ljiljana Goran u svojoj knjizi predlažu da se u odgojno-obrazovnom radu koriste sljedeći instrumenti: štapići, zvončići, ksilofon, tamburin s praporcima, mali bubanj, praporci, činčele, zvečke, triangel, drveni bubanj te metalofon (2013).

2.3. Glazba kao odraz kulturnog identiteta

Identitet je kompleksan koncept koji se odnosi na različite aspekte individualne ili grupne samosvijesti i pripadnosti. U širem smislu, identitet obuhvaća sve karakteristike i osobine koje čine jednu osobu ili grupu jedinstvenom. Identitet se može promatrati na osobnoj, socijalnoj, kulturnoj, rodnoj, profesionalnoj, a u današnje vrijeme i na digitalnoj razini. U ovom kontekstu, važno je istaknuti kulturni identitet koji se odnosi na osjećaj pripadnosti određenoj kulturi ili kulturnoj grupi, a uključuje skup vjerovanja, vrijednosti, običaja, tradicija, jezika, umjetnosti, gastronomije, povijesti i drugih kulturnih obilježja koja povezuju jednu društvenu zajednicu. Razumijevanje i poštovanje kulturnog identiteta važan je korak prema izgradnji tolerantnog i inkluzivnog društva. Identitet je dinamičan te se može mijenjati i razvijati kroz vrijeme utjecajem različitih iskustava, učenja i interakcija, stoga nikad nije potpun ni dovršen (Musa, 2009). Svaki pojedinac svjesno ili nesvjesno tijekom života usvaja određene vrijednosti, ponašanja i stavove. Glazba može utjecati na formiranje i promjenu tih stavova i vrijednosti, a to će ovisiti o stupnju povezanosti pojedinca s glazbom, sadržaju koji glazba sadrži te trenutnim društvenim okolnostima u kojima pojedinac živi (Žulj, 2020).

Glazba čini jednu od glavnih sastavnica kulturnog identiteta jednog pojedinca. Glazbenici stvaranjem svoje glazbe prenose dio vlastitog identiteta, misli i osjećaje na one koje njihovu glazbu slušaju. Svjesnost o svim raznovrsnim pozitivnim učincima glazbe na dječji razvoj može pridonijeti boljoj kvaliteti glazbenog obrazovanja u predškolskim ustanovama i tako pomoći djeci da se lakše socijaliziraju u današnjem globalnom društvu.

Glazba može biti sredstvo izražavanja i očuvanja kulturnog identiteta te imati ključnu ulogu u formiranju dječje svijesti o vlastitoj kulturi, kao i drugim kulturama (Žulj, 2020). Zbog navedenih je razloga važno da odgojno-obrazovni proces u okviru glazbenog obrazovanja bude ispunjen tradicionalnim pjesmama, glazbenim igrama i brojalicama, pjesmama na stranim jezicima, plesovima iz različitih kultura, tradicionalnim i internacionalnim glazbalima i sl. kako bi djeca otvorenog uma nastavili svoje formalno obrazovanje i stekla osjećaj pripadnosti i ljubav prema vlastitoj kulturi, ali i kako bi naučili prihvaćati različitost.

2.4. Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece rane i predškolske dobi

Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo odnosi se na glazbu koja je nastala i prenosi se unutar određene kulturne i etničke zajednice, često kroz generacijsku usmenu predaju, s koljena na koljeno, a obuhvaća niz elemenata koji su duboko ukorijenjeni u tradiciju i kulturnom identitetu te društvene zajednice.

Glazba je jedan od najprirodnijih medija koji djeci predškolske dobi omogućuje dodir s tradicijom, odnosno tradicijskim stvaralaštvom. Dječje tradicijsko stvaralaštvo izraz je potrebe za kreativnošću i razonodom čiji je temelj isticanje vlastitog kulturnog identiteta. Odnosi se na bogato, raznovrsno i autentično stvaralaštvo koje uključuje predaju i motive za djecu koje su stvarali odrasli, ali i kreacije nastale kao proizvod dječje mašte i nadahnuća. Uz kreacije odraslih često se vežu uspavanke, dok su djeca stvarala različite brojalice, rugalice i glazbene igre (Bačlija Sušić i Fišer, 2016). Neki primjeri glazbenog dječjeg stvaralaštva su brojalica „Pliva patka“, igra s pjevanjem „Čvorak“ ili pjesma „Miš mi je pole popasel“. Glazbeno stvaralaštvo ne pospješuje samo glazbene sposobnosti, već i pozitivno utječe na socijalno-emocionalni, spoznajni i tjelesni razvoj djece. U okviru socijalno-emocionalnog razvoja, aktivnosti usmjerene dječjem glazbenom stvaralaštvu potiču djecu na adekvatno izražavanje emocija u socijalnom kontekstu, osobnu samokontrolu te razvoju samopouzdanja i pozitivne slike o sebi. Također, takve aktivnosti

potiču razvoj grube motorike, koordinacije i brzine kroz prirodne oblike kretanja (Pelajić, 2020).

Odgajateljeve kompetencija i motivacija ključne su u osmišljavanju i realiziranju glazbenih aktivnosti, a njegova je uloga potaknuti dijete na tradicijske glazbene aktivnosti koje bi u njemu mogle pobuditi želju i interes za dječjim folklorom. Osim toga, važna je i priprema bogatog glazbenog okruženja koje iznimno pogoduje razvoju glazbenih sposobnosti, razvoju stvaralaštva djece rane i predškolske dobi te očuvanju narodne baštine (Pelajić, 2020). Nužna je promjena i obogaćivanje odgojno-obrazovnog procesa komponentama dječjeg glazbenog stvaralaštva kako bi se očuvala kultura baština, razvio kulturni identitet i poboljšao glazbeni doživljaj kod djece. Kada djeca od najranijeg stupnja obrazovanja kroz različite aktivnosti upoznaju vlastitu kulturu i prema njoj steknu osjećaj ljubavi i pripadnosti, tek će onda moći upoznati i poštivati i druge kulture i narode (Bačlija Sušić i Fišer, 2016).

3. INTERKULTURALNOST U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Suvremeni je svijet obilježen neprestanim miješanjem različitih kultura, vjera, rasa i ostalih demografskih čimbenika koje uvelike utječu ne samo na formalne i pravne segmente jedne države, već i na cjelokupnu kulturu, umjetnost, religiju, znanost, gospodarstvo pa tako i na odgoj i obrazovanje. U kontekstu globalizacije, interkulturalnost postaje ključna ideja za uspješne međunarodne odnose, a razumijevanje i poštovanje različitih kultura olakšava međunarodnu suradnju, diplomaciju i trgovinu te pomaže u prevladavanju međunarodnih konflikata i kriza (Bedeković i Zrilić, 2014). Autorica Piršl naglašava da je poštovanje i podržavanje kulturne raznolikosti ključno za razvoj solidarnog društva i jačanje društvene povezanosti koji dovode do unaprjeđenja opće društvene i gospodarske djelatnosti jedne države (2011).

Kako bi se uspješno razvilo solidarno društvo koje prihvaća različitosti i podržava ideje interkulturalnosti autor Hercigonja ističe važnost pripreme mladih i djece kroz odgoj i obrazovanje razvijajući im interkulturalne kompetencije i produbljujući znanje o vlastitoj, ali i tuđim kulturama (2017). U tom se kontekstu odgojno-obrazovna praksa susreće s mnogobrojnim suvremenim izazovima pokušavajući kroz promjene ustroja i podizanje kvalitete zadovoljiti različite nacionalnosti, jezike, kulture, religije i svjetonazore koji su opće prisutni unutar odgojno-obrazovnih organizacija i ustanova (Bedeković i Zrilić, 2014).

U ovom ću poglavlju iznijeti značajne karakteristike i definicije pojma kulture i interkulturalnosti, objasniti ću što su interkulturalne kompetencije te zaključiti zašto je odgoj i obrazovanje značajan čimbenik u promicanju ideja interkulturalnosti i kako odgajatelji/učitelji mogu potaknuti promjene u smjeru solidarnog i multikulturalnog društva.

3.1. Pojam i ideja interkulturalnosti

Interkulturalnost je pojam neodvojiv od pojma kultura. Kako bi se mogao razjasniti pojam interkulturalnost, najprije se treba utvrditi što je to kultura. Kultura se može definirati kao složena cjelina u kojoj čovjek stječe razna znanja, vještine, uvjerenja, moralne vrijednosti, običaje i norme ponašanja usklađena s određenom društvenom skupinom koja na čovjeka utječe i u kojoj on raste, živi i razvija se. Ninčević (2009: 60) u svom preglednom radu navodi kako je kultura „sčinjena od ukupnosti znanja, umijeća, pravila, norma, zabrana, strategija, vjerovanja, ideja, vrijednosti, mitova koji se prosljeđuju iz naraštaja u naraštaj, koji se reproduciraju u svakom pojedincu, kontroliraju postojanje društva i održavaju psihološku i društvenu kompleksnost“. Utjecajem brzih tehnoloških promjena i globalizacije različite kultura različitih dijelova svijeta u neprestanom su doticaju te se sve češće ne vežu za određeno geografsko područje, a zbog toga je i samo definiranje pojma kulture podlegnulo promjenama. Suvremene definicije kulture odnose se na kulturu koja je dinamična, neprestano se mijenja te je bitan čimbenik osobnog i građanskog identiteta u okviru društva u kojem živimo (Mrnjauš, 2013).

U okviru definiranja kulture kao trodimenzionalne stvarnosti današnjeg globalnog društva, autor Eliot ističe tri dimenzije definiranja kulture; opisnu dimenziju, normativnu dimenziju te simboličku dimenziju (2014). Opisna dimenzija odnosi se na opažane manifestacije ljudskog društvenog života što uključuje jezik, običaje, obrede, umjetnost, glazbu, hranu, odjeću, arhitekturu i druge opipljive značajke ljudskog ponašanja i izražavanja. Normativna je dimenzija usmjerena na norme, vrijednosti i vjerovanja koja oblikuju ponašanje unutar društva ili grupe, odnosno određuje što se smatra prihvatljivim, a što neprihvatljivim u određenom kulturnom kontekstu. Treća dimenzija je simbolička dimenzija, a pojašnjava simbole – riječi, geste i objekte, koje imaju neko značenje u društvenom kontekstu i služe kao sredstvo komunikacije, dijeljenja ideja i razmjene kolektivnog mišljenja (Eliot, 2014). Postoje i mnoge druge definicije kulture, ali svi se autori slažu kako je kultura temeljni dio svakog društva i osobnog identiteta svakog čovjeka koja u različitim okolnostima ne utječe samo na to društvo i pojedinca, već i na

ostale kulture cijeloga svijeta. Jedno od najvećih pitanja današnjice odnosi se upravo na to kako bi trebao izgledati suživot kultura (Ninčević, 2009).

Interkulturalnost dolazi od latinske riječi *inter* što znači između, ispod te latinske riječi *cultura* što znači njega tijela i duha ili kultura. Počela se češće upotrebljavati tijekom 20. stoljeća, posebno s rastom globalizacije i sve prisutnijim miješanjem različitih kultura. Definira se kao međusobno djelovanje i suživot različitih kultura unutar jednog društva ili zajednice, a uključuje razmjenu ideja, vrijednosti, običaja i jezika između različitih kulturnih grupa koje teže stvaranju otvorenog i inkluzivnog okruženja gdje se cijeni i poštuje raznolikost te potiče dijalog i suradnja među različitim kulturama (Hofmann, 2013). U okviru definiranja interkulturalizma, autorica Piršl naglašava kako nije značajnost u tome da se kultura susreće s drugom kulturom, već i kvalitetno znanje i poštovanje prema drugoj različitoj kulturi (2011).

Neki od osnovnih principa interkulturalnosti podrazumijevaju otvorenost prema drugima, aktivno poštovanje različitosti, uzajamno razumijevanje, jednakost, borbu protiv diskriminacije, aktivnu toleranciju, a u okviru odgoja i obrazovanja to su; umijeće razumijevanja, usvajanja, mijenjanja, razvijanja i obogaćivanja postojećeg stanja, znanja, vrijednosti i sposobnosti u pripremi djece i mladih za budućnost interkulturalnog društva (Ninčević, 2009). Interkulturalno društvo temelji se na građanskim vrijednostima koje potiču sposobno, samopouzđano i angažirano aktivno građanstvo gdje stanovnici mogu rasti zajedno i stvarati zdravo društvo. Takvo će se društvo voditi načelima suradnje i međusobne interakcije olakšavajući obavljanje poslova međukulturalnih angažmana čime se povećavaju mogućnosti za rješavanje problema u složenom i raznolikom interkulturalnom kontekstu. U literaturi se često spominje i pojam *interkulturalnog prostora* koji označava zajedničko i otvoreno okruženje, gdje se svaki glas čuje, a svaki pojedinac, grupa i kultura poštuju i razumiju (Chen i Borsari, 2024). Interkulturalnost je postala važna tema mnogih akademskih, društvenih i političkih rasprava posljednjih nekoliko desetljeća, a njena je implementacija u društvu ključna kako bi se izradio otvoren, inkluzivan i održivi svijet u kojem različite kulture mogu koegzistirati i međusobno obogatiti jedna drugu.

3.2. Interkulturalne kompetencije

Kvalitetno provođenje i življenje interkulturalnosti zahtjeva učenje, razumijevanje i toleranciju pojedinca te oslobađanje od predrasuda. U stručnoj se literaturi često spominje pojam interkulturalne kompetencije čije su karakteristike sposobnost uspostavljanja i održavanja pozitivnih međuljudskih odnosa, učinkovita komunikacija i suradnja među pripadnicima različitih kultura. Interkulturalna kompetencija skup je različitih vještina, znanja, spoznaja i stavova vezana uz prikladno djelovanje, ponašanje i razmišljanje u interakciji s drugim kulturama. Ona se ne razvija spontano, već kroz kontinuirani proces učenja i to od najranije dobi (Buterin i Jagić, 2013). Autorica Piršl (2011) u svom članku definira interkulturalne kompetencije kroz pet ključnih točaka:

1. povezanost između poznavanja kulturnih obrazaca i vještina svjesne analize interkulturalne interakcije
2. ulogu neverbalne komunikacije kao ključne sastavnice
3. složenost i slojevitost u definiranju pojam interkulturalne kompetencije
4. psihološke crte i sposobnost djelovanja pojedinca
5. utjecaj društvenih i političkih segmenata u definiranju i vrednovanju kompetencije.

Razvijanje interkulturalne kompetencije pospješuje razvoj interkulturalne osjetljivosti pojedinca prema osobama drugačijeg kulturnog podrijetla i sve složeniju percepciju kulturnih razlika. Osim interkulturalne osjetljivosti, postoje željeni ishodi kojima interkulturalne kompetencije teže. Željeni su vanjski ishodi primjerena i svrhovita komunikacija i ponašanje, dok su unutarnji ishodi prilagodba, fleksibilnost i empatija u novim kulturnim okruženjima. Kroz sposobnosti slušanja, promatranja, interpretiranja i evaluacije razvija se kulturna samosvijest, uvažavanje i otvorenost otkrivanja kojima se stvara interkulturalno kompetentan pojedinac (Buterin i Jagić, 2013). Interkulturalne kompetencije mogu se podijeliti i na kognitivne, afektivne i ponašajne dimenzije.

Kognitivna dimenzija sadrži znanje pojedinca o poznavanju neke kulture; kojim se jezikom koriste, kakvi su njihovi običaji, kojim vrijednostima teže i slično. Interkulturalni stavovi spadaju u afektivnu dimenziju, a uključuju radoznalost, otvorenost i odsutnost predrasuda u kontaktu s kulturološki različitom okolinom. Ponašajna dimenzija odnosi se na vještine i sposobnosti u interpretiranju značenja neke ideje, načela ili tradicije određene kulture i kompetencija uspoređivanja vlastite i tuđe kulture temeljno na kritičkoj kulturnoj svijesti. Interkulturalno kompetentna je osoba dakle pojedinac koji posjeduje vještine interkulturalne komunikacije, kritički i analitički razumije vlastitu kulturu i kulturu drugoga s uzajamnim poštovanjem i tolerancijom (Bedeković i Šimić, 2017).

3.3. Koncept interkulturalnosti u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Moguće rješenje za kvalitetan suodnos globalnog društva u okviru interkulturalizma sa sobom donosi i trajnu potrebu za mijenjanjem i regulacijom državnih sustava, odluka i zakona, a teži postizanju europskih vrijednosti i novih demokratskih standarda te implementiranju interkulturalnog odgoja i obrazovanja u kurikulumu dječjih vrtića i škola (Bedeković i Zrilić, 2014). Interkulturalno obrazovanje je koncept koji teži ostvarenju održivog načina zajedničkog života u multikulturalnom društvu. Ono se postiže izgradnjom razumijevanja, uzajamnog poštovanja i dijaloga između kulturološki različitih društvenih skupina i borbom protiv diskriminacije (Lukač Zoranić i Ivanović, 2014). Smanjenje vlastitog individualizma i etnocentrizma u korist razumijevanja i prihvaćanja različitosti, promicanje solidarnosti, tolerancije i suradnje te stvaranje demokratske i ravnopravne ljudske zajednice također su neke od pretpostavki interkulturalnosti u odgoju i obrazovanju (Piršl, 2011).

Poticanje i razvoj znanja, vještina i stavova koji omogućuju implementaciju interkulturalne kompetencije podržavaju kurikulumi odgojno-obrazovnih sustava zemalja kao što su to Njemačka, Finska, Engleska ili Švedska, a sve s ciljem stjecanja

interkulturalnih dimenzija kroz integrirano učenje i predstavljanja dječjeg vrtića kao mjesto susreta različitih kultura. Kako bi odgojno-obrazovni sustav donio trajne promjene ka poboljšanju i usvajanju interkulturalnih kompetencija djece valja poraditi na dječjim stavovima kao bitnom preduvjetu za razvoj interkulture osjetljivosti. Nije dovoljno usmjeriti pažnju samo na stjecanju znanja, već i promicati odgoj koji će ukloniti sve predrasude, stereotipe i stigmatizaciju među ljudima i to od najranije dobi. Sukonstrukcija kurikuluma ka interkulturalnosti bi prema tome uključila sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa, a podrazumijeva promjene u odnosima i načinu rada unutar dječjeg vrtića, obuhvaćajući uloge, prava, odgovornosti, načine interakcije i socijalnu organizaciju sa što manje frontalnog rada i tradicionalnih metoda. Interkulturalni koncept u okviru odgoja i obrazovanja postiže se učinkovitom komunikacijom i suživotom u jednoj (vrtićkoj) zajednici što znači da djeca međusobno uče zajedno, slobodno izražavaju vlastita mišljenja, raspravljaju o različitim situacijama te zajednički rješavaju probleme (Buterin i Jagić, 2013).

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011) kao jedno od svojih glavnih načela koje su uporište za izradbu i ostvarenje nacionalnog kurikuluma navodi i interkulturalizam - sredstvo protiv neravnopravnosti i predrasude prema pripadnicima drugih kultura. Također, u okviru vrijednosti Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014), ističu se humanizam i tolerancija posebice važni za razvoj interkulturalne osjetljivosti. Oni se u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ostvaruju razvojem senzibiliteta djece za potrebe drugih te kroz uspješno snalaženje u životnom kontekstu koje obilježava pluralizam kultura te rodnih, etničkih, nacionalnih vjerskih razlika i ekonomskog statusa. Jedna od ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje jest socijalna i građanska kompetencija koje dijete usvaja poticanjem na odgovorno ponašanje, pozitivnim i tolerantnim odnosom prema drugima, međuljudskom i međukulturnom suradnjom i prihvaćanjem različitosti (2014) .

U kulturno pluralnom društvu, najvažnije je načelo odgojno-obrazovnog rada upravo interkulturalni odgoj koji uči upoznavanju, razumijevanju i poštivanju različitih stilova života i svjetonazora. Otvorenost prema drugim kulturama doprinose razvoju intelektualnih sposobnosti i kritičkom razmišljanju djece kako bi jednog dana izrasli u pojedince koji će podržavati kulturno pluralne zajednice i jačati svoju građansku odgovornost te biti spremni na društvene akcije (Piršl, Benjak, Diković, Jelača i Matošević, 2016).

4. INTERKULTURNI ODGOJ I OBRAZOVANJE U GLAZBENIM AKTIVNOSTIMA

Osnovne vrijednosti suvremenog društva su tolerancija, multietničnost i interkulturalnost, a njihovo usvajanje treba započeti od najranije dobi. Nikada nije prerano za upoznavanje djece s interkulturalnim sadržajima u svrhu poticanja interkulturalne kompetencije (Gortan Carlin, Riman i Bačlija Sušić, 2022). Dječji je vrtić u okviru današnjeg suvremenog društva mjesto susreta različitih etničkih skupina. Prihvatanje različitosti prvi je korak u razvoju odgovornog pojedinca. Susreti djece s različitim etničkim skupinama razvijaju osjećaj prijateljstva i tolerancije, stvarajući navike suživota i suradnje. Uvažavanje kulturološki različitih društvenih skupina temelj je izgradnje tolerantnog društva, a interkulturalnost je povezan s prihvaćanjem kultura s kojima se ne susrećemo direktno, već kroz vrtićko i obiteljsko okruženje (Begić i Šulentić Begić, 2017).

Kao što je već navedeno, mnoga znanstvena istraživanja potvrđuju da pjevanje, ritam, glazbene igre i slušanje glazbe pozitivno utječu na dijete od samog rođenja i to u svim područjima razvoja, socijalnom, emocionalnom, tjelesnom i kognitivnom (Young, Street i Davies, 2007). Neosporiva je činjenica da glazba može utjecati i na stavove, razmišljanja i ponašanja djece te na njihovu percepciju okruženja u kojem se nalaze pa tako i na njihovu interkulturalnu kompetenciju i shvaćanje svijeta u kojem trenutno žive. Međutim, nameće se pitanje kako oblikovati glazbenih aktivnosti u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju na način da adekvatno utječu na oblikovanje dječjih stavova o interkulturalnim pitanjima današnjice i naposljetku, koje je još uvjete potrebno zadovoljiti kako bi se u potpunosti kvalitetno podržao interkulturalni odgoj.

U nastavku ovog završnog rada bit će pojašnjeno na koji način odgajatelj može utjecati na promicanje interkulturalne kompetencije tijekom glazbenih aktivnosti, kakvo je to interkulturalno glazbeno okruženje koje pogoduje prihvaćanju različitosti i inkluzivnosti unutar odgojno-obrazovne skupine te će biti predstavljene neke glazbene aktivnosti koje

se mogu provoditi u svakodnevnom odgojno-obrazovnom procesu obogaćujući tako djetetovo shvaćanje vlastite kulture, ali i tuđih kultura.

4.1.Uloga odgajatelja u promicanju interkulturalnosti kroz glazbene aktivnosti

Odgajatelji se danas suočavaju s različitim izazovima koji suvremeni svijet pred njih stavlja. Kao što bi cjelokupni sustav odgoja i obrazovanja unutar jedne države trebao pratiti nagle i neprestane promjene globalnog društva, takvim se promjenama trebaju prilagoditi i odgajatelji. Važno je da odgajatelj svoj odgojno-obrazovni rad temelji na karakteristikama kao što su to otvorenost, fleksibilnost, kreativnosti, snalažljivost, a ponajviše da neprestano preispituje svoje odgojno-obrazovno djelovanje, pohađa različite oblike stručnog usavršavanja te prihvati koncept cjeloživotnog obrazovanja kao polazište kvalitetnog odgojno-obrazovnog procesa. Nužnost usavršavanja i cjeloživotnog učenja u području glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću sukladna je zahtjevima u suvremenom svijetu. Ako kontinuirano usavršava svoje glazbene kompetencije, svaki odgojitelj može obogatiti vlastitu ulogu u cjelokupnom suvremenom odgoju i obrazovanju djeteta, a samim time i kvalitetno primijeniti glazbu u odgoju djece (Habuš Rončević, 2014). Autorica Magdalena Miočić (2012) kao neke od važnih glazbenih kompetencija odgajatelja izdvaja sposobnost donošenja odluka i vještina odlučivanja u primjerenim glazbenim odgojno-obrazovnim situacijama, napredovanje samostalnim i kontinuiranim glazbenim radom koristeći se različitim izvorima, glazbenim sposobnostima i glazbenim vještinama, razumijevanje i korištenje mogućnosti glazbe u razvoju i načinu usvajanja govora, jezika, djetetovih stvaralačkih potencijala i cjelokupnog razvoja te poznavanje, razumijevanje i otvorenost prema najnovijim glazbenim odgojno-obrazovnim spoznajama i spoznajama o prirodi glazbenog razvoja i učenja djeteta.

Temeljni je preduvjet razvoja djetetove interkulturalne kompetencije ponajprije interkulturalno kompetentan odgajatelj. Takav odgajatelj bez obzira na kulturnu pripadnost djece omogućuje jednake uvjete učenja u odgojno-obrazovnom radu te

kvalitetno i kontinuirano radi na razvitku odnosa i međusobnom uvažavanju kulturno različite djece. Također, interkulturalno kompetentan odgajatelj označava aktivno korištenje prednosti i bogatstva kulture svakog pojedinog djeteta u odgojno-obrazovnoj skupini. Uloga odgajatelja u promicanju interkulturalnih vrijednosti od iznimnog je značaja i prethodi stjecanju istih vrijednosti kod djece svoje odgojno-obrazovne skupine. Interkulturalno kompetentan odgajatelj posjeduje sposobnost analiziranja odnosa između kulturno različite djece, sposobnost medijacije, interpretacije, kritičkog i analitičkog razumijevanja vlastite kulture i kulture druge djece. Odlike su odgajatelja koji poštuje interkulturalne vrijednosti fleksibilnost u ponašanju i komunikaciji, empatija i motivacija za prilagođavanjem, prihvaćanje drugačijeg viđenja stvarnosti, strpljivost, osjetljivost i otvorenost (Begić, 2017).

Glazbene su aktivnosti moćno sredstvo za razvoj interkulturalne kompetencije, empatije i poštovanja različitosti, a u njihovoj realizaciji ključnu ulogu upravo ima odgajatelj. Odgajatelj bi trebao u svoj odgojno-obrazovni rad uključivati različite glazbene stilove, tradicionalne instrumente, ali i tradicionalne pjesme i melodije zavičaja u kojem se dječji vrtić nalazi. Zadaća je odgajatelja da stvara sigurno i poticajno glazbeno okruženje u kojem djeca mogu istraživati i izražavati svoju kulturu kroz glazbu te tako dijeliti glazbenu tradiciju svojih obitelji i zajednice čime se jača identitet i osjećaj pripadnosti. Sama orijentacija na slušanje, pjevanje ili sviranje glazbe koja pripada drugoj kulturi nije dovoljna kako bi dijete potpuno razumjelo i doživjelo takvu glazbu već je važno s djecom kritički razgovarati i upoznati ih sa sveukupnom kulturom i tradicijom nekog naroda (Begić, 2017). Odgajatelji mogu organizirati aktivnosti koje omogućavaju djeci da surađuju i razmjenjuju glazbena iskustva s vršnjacima različitih kulturnih pozadina kroz primjerice zajedničko stvaranje glazbe raznim instrumentima ili sudjelovanje u multikulturalnim festivalima.

U istraživanju provedenom u Istri rezultati otkrivaju kako odgajatelji imaju izrazito pozitivne stavove prema interkulturalnom odgoju i primjeni dječjeg folklora u svojoj odgojno-obrazovnoj praksi te smatraju kako u interakciji s vršnjacima djeca kroz igru,

folklorne plesove i pjevanje upoznaju pjesme, igre, tradiciju, nošnje, govor i plesove svoga zavičaja, kao i zavičaja svojih vršnjaka (Gortan Carlin, Riman i Bačlija Sušić, 2022). Polazeći od toga da na interkulturalnu kompetenciju djece uvelike utječu stavovi i mišljenje odgajatelja i njegov odnos prema interkulturalnim vrijednostima, takvi su rezultati vrlo ohrabrujući. Može se zaključiti da odgajatelji ne samo da prepoznaju važnost interkulturalnog odgoja, već i aktivno rade na njegovoj integraciji u svakodnevnim glazbenim aktivnostima i doprinose stvaranju inkluzivnog i poticajnog okruženja koje potiče djecu na razumijevanje i poštivanje kulturnih raznolikosti od najranije dobi.

4.2. Interkulturalno glazbeno okruženje u dječjem vrtiću

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) navodi kako je poticajno i bogato okruženje u dječjem vrtiću jedna od ključnih stavki za promicanje planiranja i djelovanja odgoja i obrazovanja utemeljenog na vrijednostima. Znanje, humanizam i tolerancija, identitet, odgovornost, autonomija i kreativnost mogu se kod djece razvijati u socijalnom i fizičkom okruženju vrtića stvarajući interaktivnu i poticajnu okolinu koja poziva na igru i učenje.

Kako bi se kroz odgojno-obrazovni proces uvažile sve potrebe, interesi i glazbene sposobnosti te podržao proces prirodnog integriranog učenja djeteta potrebno je razumijevanje, slušanje i promatranje djeteta te osiguravanje kvalitetnog glazbenog okruženja. Interkulturalno glazbeno okruženje u dječjem vrtiću ključno je za usvajanje interkulturalne kompetencije kod djece rane i predškolske dobi. Glazba je univerzalni jezik koji povezuje ljude različitih kultura, a u sobi dnevnog boravka može poslužiti kao sredstvo za promicanje tolerancije, empatije i međusobnog razumijevanja među djecom. Za pripremu adekvatnog i poticajnog glazbenog okruženja zadužen je odgajatelj, a najvažnija je zadaća u tom kontekstu prethodno planiranje kvalitetnih glazbenih aktivnosti i pripremanje materijala i poticaja (Young, 2016). Interkulturalno bi glazbeno okruženje trebalo uključivati različite instrumente iz svih dijelova svijeta kako bi se poticao

cjelokupni razvoj djeteta kroz glazbu uz osnaživanje vlastitog identiteta, samopouzdanja i interkulturalne kompetencije. Tako se u glazbenom centru mogu pronaći afrički *djembe*, španjolske kastanjete, indijska *tabla* i mnoge druge tradicionalne instrumente i udaraljke. Interaktivni plakati, notni zapisi i fotografije pjesama, instrumenata i plesova različitih kultura isto tako mogu biti sastavni dio interkulturalnog glazbenog okruženja. Uvođenjem različitih glazbenih žanrova, tradicionalnih pjesama i različitih instrumenata u svakodnevni odgojno-obrazovni rad osigurava se kontinuitet usvajanja interkulturalnih vrijednosti kod djece (Ban, 2023).

4.3. Primjeri sklopova glazbenih aktivnosti za promicanje interkulturalnosti

Razvijanje svijesti o kulturnoj raznolikosti i poticanje interkulturalnog dijaloga ne samo da obogaćuje svjetonazore pojedinca, već doprinosi i smanjenju predrasuda u društvu te povećanju društvene kohezije i zbog toga je nužno da se interkulturalni odgoj svakodnevno promovira u odgojno-obrazovnim institucijama. U ovom poglavlju predstaviti će se primjeri sklopova glazbenih aktivnosti koje su osmišljene s ciljem promicanja interkulturalnosti. Ovi sklopovi aktivnosti nude praktične alate i metode za odgajatelje i roditelje s ciljem učinkovitog poticanja interkulturalnih vrijednosti. Kroz konkretne primjere, nastoji se pokazati kako se interkulturalnost može integrirati u odgojno-obrazovni sustav, radnu sredinu i svakodnevni život, stvarajući temelje za bolje razumijevanje i suradnju među ljudima različitih kulturnih pozadina. Glazbene su aktivnosti podijeljene prema glazbenim područjima po klasifikaciji autorice Višnje Manasteriotti (1987), odnosno na aktivnosti pjevanja, sviranja, glazbenog stvaralaštva i aktivnosti slušanja glazbe. Za svaku će od navedenih glazbenih područja biti opisane dvije glazbene aktivnosti od kojih je prva aktivnost povezana s tradicijskim stvaralaštvom Republike Hrvatske i njegovanjem vlastite glazbene baštine, a druga aktivnost moći će se povezati s glazbom i običajima drugih zemalja.

4.3.1. Aktivnosti pjevanja

U Hrvatskoj se glazbenoj baštini mogu pronaći dječje pjesme najrazličitijih tematika koje opisuju bogato hrvatsko povijesno nasljeđe i često govore o načinu života u ruralnim područjima i dječjim avanturama. Takve bi dječje pjesme valjalo implementirati u odgojno-obrazovni rad kako bi djeca stekla dublje razumijevanje i poštovanje prema svojoj kulturnoj baštini, razvila osjećaj pripadnosti i identiteta te usvojila tradicionalne vrijednosti koje su oblikovale živote njihovih predaka. Pjevanjem i učenjem ovih pjesama razvijaju se glazbene vještine, obogaćuje se riječnik, potiče se kreativno stvaralaštvo, a često se kroz takve aktivnosti može integrirati i pokret.

Jedna od takvih pjesama je *Brala sam žito i pšenicu*. Riječ je o narodnoj pjesmi povezana s tematikom ruralnog života koja je dio bogate hrvatske kulturne baštine, a prenosila se s koljena na koljeno. Ova igra s pjevanjem prvi se put pojavljuje u Podravini. Igra se na način da djeca sjede u krugu, a unutar kruga dvoje se djece drži za naprijed ispružene ruke i pjevajući koračaju u lijevu stranu. Nakon što otpjevaju stihove pjesme, jedno dijete koje se nalazi u krugu treba imenovati drugo dijete koje će mu se pridružiti. Igra s pjevanjem se nastavlja dok sva djeca iz vanjskog kruga ne prijeđu u unutarnji krug. Igrajući ovu igru s pjevanjem djeca razvijaju svoje socijalne vještine, razvijaju pamćenje, poboljšavaju svoje glazbene vještine u okviru razvijanja osjećaja za ritam i pjevanja pjesme te poboljšavaju strpljenje čekajući da se njihovo ime prozove. Tekst pjesme glasi ovako:

Brala sam žito i pšenicu,

u njoj sam našla prepelicu.

Malo nas, malo nas, ajde (ime),

među nas. (Knežević, 2002).

Igra s pjevanjem *Brala sam žito i pšenicu* može se svakodnevno upotrebljavati kao glazbena aktivnost za djecu u dobi od 3 do 6 godina, ako za nju djeca pokažu interes. Važno je napomenuti kako odgajatelj prilikom upoznavanja djece s pjesmom i njenim sadržajem i glazbenim karakteristikama treba uzeti intonaciju prije demonstracijskog pjevanja na klaviru, mobilnoj aplikaciji ili nekim drugim putem, pjevanje ponavlja više puta, između pjevanja ne staje i ne postavlja pitanja, a izvođenje pjesme bi trebalo biti izražajno i sugestivno zadržavajući kontakt očima s djecom. Takva se glazbena aktivnost može povezati s Danom kruha te bi djeci mogla približiti tema proizvodnje kruha, na koje se sve načine može skupljati pšenica, a mogao bi se i organizirati posjet žitnom polju ili farmi kako bi djeca stekla životno iskustvo i neposredno doživjela proces žetve pšenice. Nakon što djeca odgojno-obrazovne skupine usvoje sve komponente pjesme *Brala sam žito i pšenicu*, može im se približiti važnost poljoprivrede i prehrambene industrije, može se organizirati sudjelovanje u praktičnim radionicama pravljenja kruha i pekarskih proizvoda te ih se može upoznati s tradicionalnim tehnikama i alatima koji su se nekada koristili za žetvu.

U okviru svjetske glazbe, postoji velik broj primjera dječjih pjesama koje bi se mogle implementirati u odgojno-obrazovni rad. Tradicionalna pjesma *Sakura, Sakura* slikovito i jednostavno govori o cvjetanju trešnje u proljeće, opisuje pogled na trešnjine cvjetove koji prekrivaju krajolik poput oblaka (kao što se vidi iz Slike 1: Notni zapis pjesme *Sakura, Sakura*). Cvjetanje *sakura*, odnosno trešnji u Japanu predstavljaju vrlo važan kulturni događaj, koji se slavi svake godine tijekom proljeća, a ova pjesma izražava divljenje prirodnoj ljepoti i prolaznosti tih trenutaka. Pjesma je prikladna za djecu svih dobnih skupina, a kroz prethodni razgovor i upoznavanje djece s japanskom kulturom djeca pospješuju usvajanje interkulturalnih vrijednosti. Također, pjesma se može povezati s temom proljeća ili trešnjom kao stablom ili plodom. Uz usvajanje teksta, melodije, ritma i dinamike pjesme, odgajatelj može osmisliti jednostavne pokrete sukladno dječjoj dobi koji će pratiti pjesmu s ciljem utjecanja na tjelesni razvoj.

4.3.2. Aktivnosti sviranja

Sviranje u dječjem vrtiću odličan je način da djeca kroz igru i upoznavanje različitih instrumenata razvijaju svoju glazbenu osjetljivost, socijalne vještine i interkulturalnu kompetenciju. Ukoliko mogućnosti dječjeg vrtića to dopuštaju, glazbeni centar svake odgojno-obrazovne skupine trebao bi sadržavati različite djeci prilagođene instrumente (tradicionalne i svjetske) kojima se djeca mogu svakodnevno koristiti. Međutim, odgajateljeva je zadaća da svakodnevno potiče glazbene aktivnosti sviranja i unaprijed planira tijek aktivnosti ovisno o cilju koji želi postići.

Kao primjer aktivnosti može se uzeti prateća tradicionalna hrvatska dječja pjesma *Mali bratec Ivo i mala Marica*. Nakon što odgajatelj demonstrira pjesmu, pjevajući i pljeskajući metar, djeca mu se mogu pridružiti. Nakon mnogo ponavljanja pjesme u različitim situacijama, djeca polako usvajaju riječi i glazbene komponente pjesme. Aktivnost se može nadograditi na način da djeca uz pjevanje pjesme koračaju u formaciji kruga sukladno s metrom pjesme. Zatim se u aktivnost mogu implementirati i udaraljke na način da djeca udaraju najprije po metru, a zatim po ritmu dok pjevaju stihove *tresli su, tresli su, punu košaru* (kao što se vidi iz Slike 2: Notni zapis pjesme *Mali bratec Ivo i mala Marica*). Na taj način djeca usvajaju osjećaj za ritam, razvijaju koordinaciju pokreta i glazbeno pamćenje, a u odgojno-obrazovni rad implementira se hrvatsko tradicijsko glazbeno stvaralaštvo.

Raznovrsni tradicionalni instrumenti krasi različite dijelove svijeta. *Bongosi* su afro-kubanske udaraljke koje se tradicionalno izrađuju od hrastovog drva s glavama bubnja od životinjske kože. Sastoji se od dva manja bubnja koja su međusobno povezana. Primjer glazbene aktivnosti sviranja s jednim *bongosom* može se odvijati na način da odgajatelj odsvira neki ritam, a dijete točno ponavlja što je odgajatelj odsvirao. Ukoliko u sobi dnevnog boravka postoji više *bongosa*, aktivnost može raditi i više djece odjednom. Nakon nekog vremena, ritam koji se ponavlja može izvoditi i dijete, a odgajatelj može promatrati izvode li druga djeca točno ritam i pomagati onima kojima je potrebna podrška.

Kroz ovu aktivnost djeca razvijaju svoju sposobnost slušanja i ritmičkog prepoznavanja, te poboljšavaju motoričke vještine i koordinaciju. Istovremeno, upoznaju se s kulturnim naslijeđem i glazbenom tradicijom drugih naroda, čime se potiče interkulturalna kompetencija.

4.3.3. Aktivnosti glazbenog stvaralaštva

Glazba je umjetnost koja već pri djetetovom rođenju postaje izvorom njegove radosti te doprinosi cjelovitijem razvoju djeteta. Djeca se rađaju s određenim predispozicijama za razvoj glazbenih sposobnosti, stoga je važno stvoriti poticajno glazbeno okruženje, odnosno omogućiti djeci svakodnevne susrete s glazbom u dječjem vrtiću i obiteljskom domu. Probuđeni interes za glazbu dječji je pokretač za istraživanjem u zvukovnom obogaćivanju svoje okoline pjevanjem, glazbenim igrama, vlastitim pronalaženjem i izvođenjem različitih zvukova glasom, instrumentima ili na neki drugi način. Što je poticajnije glazbeno okruženje i veći interes za glazbom, to je dječje glazbeno stvaralaštvo raznovrsnije i bogatije (Niland, 2009).

Jedan od oblika glazbenog dječjeg stvaralaštva je stvaranje i osmišljavanje vlastitog glazbenog djela. Prije same aktivnosti, potrebno je da djeca dobro znaju neku brojalicu ili pjesmu, njihov tekst, ritam, metar, dinamiku i ostale glazbene komponente. Kao primjer brojalice može se uzeti tradicionalna hrvatska brojalice *Eci, peci, pec*. Odgajatelj potiče djecu da na temelju brojalice *Eci, peci, pec* osmisle vlastite riječi. Na taj se način poštuju individualne potrebe i želje djece, njeguje se njihova kreativnost i potiče improvizacija glazbenog stvaralaštva. Odgajatelj može pratiti dječje ideje i novi tekst svakog pojedinca uz pratnju nekog instrumenta kako bi sva djeca uživala u glasovnim kreacijama drugih i svojoj sposobnosti stvaranja uz pratnju na instrumentu. Djeca će stvarajući svoje brojalice biti više intrinzično motivirana za glazbenu aktivnost, a rado će

novostvorene brojalice koristiti u svakodnevnim aktivnostima unutar i van dječjeg vrtića (Bačlija Sušić i Fišer, 2016).

Ples s maramama uz pratnju glazbe još je jedna od aktivnosti dječjeg glazbenog stvaralaštva. U tom kontekstu, važno je da odgajatelj odabere primjereno glazbeno djelo koje će odgovarati ritmu i karakteru plesa s maramama. Djeca će tako lakše pratiti ritam i pokrete te se bolje povezati s glazbom kroz svoje tjelesno izražavanje. Odabirom primjerenog glazbenog djela, odgajatelj može dodatno potaknuti dječju maštu pružajući im iskustvo koje integrira glazbu s pokretom na način koji je za njih prikladan i inspirativan. Neki primjeri adekvatnih glazbenih djela mogu biti *Ravel, M.: Pavane pour une infante défunte, instrumental Bocelli A.: Santa Lucia, Khachaturian A.: Masquerade Suite (I. Waltz) i Bizet G.: Carmen Habanera*. Djeca s maramama prate melodiju, dinamiku i ritam skladbe i izražavaju osjećaje koje glazba u njima budi. Odabirom adekvatnog glazbenog primjera, koji može biti i s riječima na stranom jeziku, djeca proširuju vidike kroz glazbenu aktivnosti i potiče se prepoznavanje i uočavanje različitosti u glazbi, pa tako i različitosti u svim segmentima života.

4.3.4. Aktivnosti slušanja glazbe

Slušanjem glazbe dijete utječe na senzibilitet sluha i razinu muzikalnosti, a glazbu doživljava unutrašnjom, intelektualnom i emocionalnom stranom. Ispravno vođenje glazbenih aktivnosti slušanja već od najranije dobi, pridonijet će ostvarivanju sklada djetetove cjelokupne ličnosti. Osim što odgajatelj može puštati glazbu cijelog svijeta kao pozadinu u raznim aktivnostima, važno je da potiče aktivno slušanje glazbe kroz planski osmišljene glazbene aktivnosti slušanja (Marić i Goran, 2013).

Sljedeća aktivnost integrira digitalne kompetencije, interkulturalnu kompetenciju i glazbeni razvoj. Djeci se može omogućiti slušanje tradicionalnih hrvatskih i svjetskih instrumenata na tabletu, prijenosnom ili stolnom računalu putem slušalica. Preduvjet je

aktivnosti da djeca imaju prethodno bogato iskustvo i znanje o zastupljenim instrumentima, njihovom zvuku, izgledu i drugim karakteristikama. Odgajatelj unaprijed postavlja i određuje koji će instrumenti biti uključeni u aktivnost i može pripremiti tablicu za označavanje koje instrumente je dijete čulo u obliku ilustracija ili, ako je starije dijete koje zna pisati, može samo napisati koje instrumente je čulo u za to predviđena polja. U okviru hrvatskih tradicionalnih instrumenata djeca mogu pokušati pogoditi zvukove gajdi, tamburice, roženica, mandoline, cimbala, gusli i drugo. Svjetska tradicionalna glazbala uključuju kastanjete, *bongose*, *sitar*, *balafon*, *erhu*, *kalimba* itd. Slušalice pomažu tome da se dijete lakše usredotoči na ono što čuje produžujući tako pažnju i smanjuje ometanje pozadinskom bukom.

5. ZAKLJUČAK

Interkulturni odgoj i obrazovanje imaju ključnu ulogu u formiranju društva koje poštuje različitosti i potiče toleranciju. Uvođenje interkulturalnih elemenata u glazbene aktivnosti kod djece rane i predškolske dobi pokazalo se kao učinkovit način za razvoj interkulturalne kompetencije. Kroz pjevanje, glazbene igre, slušanje glazbe različitih kultura i druge glazbene aktivnosti, djeca ne samo da razvijaju svoje glazbene vještine, već također uče o različitim kulturama, njihovim vrijednostima i običajima. Odgajatelji imaju ključnu ulogu u promoviranju ovih vrijednosti i osiguravanju inkluzivnog i poticajnog okruženja za svu djecu.

Od izuzetne je važnosti da se interkulturni odgoj sustavno implementira u sve aspekte ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, s posebnim naglaskom na glazbene aktivnosti koje svojim jedinstvenim karakterom mogu značajno doprinijeti razvoju interkulturalnih kompetencija kod djece. Na taj način, doprinosimo izgradnji budućih generacija koje će biti spremne za život i rad u multikulturalnom društvu.

Ova tema iziskuje još mnogo istraživanja i znanstvenih radova kako bi se u potpunosti razumjela njezina kompleksnost i poboljšala implementacija u sve segmente društva. Relativno je malo znanstvene literature posvećeno interkulturalnom odgoju u ranoj i predškolskoj dobi. Dosadašnja su istraživanja pokazala kako su odgajatelji otvoreni za učenje o interkulturalnosti i čak neke interkulturalne vrijednosti provode u svojem odgojno-obrazovnom radu, no potreban je veći broj istraživanja kako bi se sa sigurnošću moglo potvrditi da je ideja interkulturalnog odgoja stvarno zaživjela i u praksi.

6. LITERATURA

1. Bačlija Sušić, B. i Fišer, N. (2016). Obogaćivanje glazbenog doživljaja i izražaja djece rane i predškolske dobi tradicijskim stvaralaštvom. *Nova prisutnost*, XIV (1), 107-124. <https://doi.org/10.31192/np.14.1.4>
2. Ban, M. (2023). Interkulturalizam u nastavi glazbene kulture i izvannastavnim glazbenim aktivnostima na području Istočne Hrvatske (Disertacija). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:236:759961>
3. Bedeković, V. i Šimić, M. (2017). Developing of intercultural competence in early and preschool upbringing and education. *Magistra Iadertina*, 12 (1), 0-90. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/195773>
4. Bedeković, V. i Zrilić, S. (2014). interkulturalni odgoj i obrazovanje kao čimbenik suživota u multikulturalnom društvu. *Magistra Iadertina*, 9(1), 111-122. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/137246>
5. Begić, A. (2017). Interkulturalni odgoj u nastavi glazbe općeobrazovnih škola (Disertacija). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:152210>
6. Begić, A. i Šulentić Begić, J. (2017). Interkulturalni sadržaji kao polazište nastave glazbe u europskim općeobrazovnim školama. *Metodički ogledi*, 24 (2), 57-84. <https://doi.org/10.21464/mo46.124.5784>
7. Buterin, M. i Jagić, S. (2013). Development of intercultural competence in the context of curriculum changes. *Acta Iadertina*, 10(1), 1-10. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190109>
8. Chen, P., & Borsari, A. (2024). Intercultural Space –A Review of the Literature. *International Journal of Intercultural Relations*, 99, 101934. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2024.101934>.
9. Eliot, T. S. (2014). *Notes Towards the Definition of Culture*. Sjedinjene Američke Države: Houghton Mifflin Harcourt.

10. Gortan Carlin, I. P., Riman, K., & Bačlija Sušić, B. (Ur.). (2022). *Mùzika: zvuk, logos, odgoj i obrazovanje, terapija*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:086932>.
11. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor
12. Grujić, G. (2017). *Metodički aspekti u muzičkom vaspitanju djece predškolskog uzrasta*. Beograd: Klett.
13. Habuš Rončević, S. (2014). Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, 9(1), 179-187. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/137253>
14. Hercigonja, Z. (2017). Interkulturalni odgoj i obrazovanje kao imperativ razvoja interkulturalnih kompetencija. *Socijalne teme: Časopis za pitanja socijalnog rada i srodnih znanosti*, 1(4), 104-115. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/285399>
15. Hofmann, M. (2013). Interkulturalnost, stranost, različitost. *Jat*, 1(1), 10-34. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/113175>
16. Jucan, D., & Simion, A. (2015). Music background in the classroom: its role in the development of social-emotional competence in preschool children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180, 620-626. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.169>
17. Knežević, G. (2002). *Naše kolo veliko*. Zagreb: Ethno.
18. Lukač Zoranić, A., & Ivanović, A. R. (2014). Interkulturalno obrazovanje: Nužnost današnjice. Zbornik radova II Međunarodne konferencije “Bosna i Hercegovina i euroatlantske integracije“. *Trenutni izazovi i perspektive*, 2(2), 1081-1099. Preuzeto s <https://eprints.ibu.edu.ba/items/show/1029>
19. Majsec Vrbanić, V. (2009). Poticanje glazbom i njezinim elementima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (56), 20-24. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/164816>
20. Manasteriotti, V. (1987). *Muzički odgoj na početnom stupnju: methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
21. Marić, L.J., Goran, L.J. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden Marketing.

22. Milinović, M. (2015). Glazbene igre s pjevanjem. *Artos*, (3), 1-6. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/152003>
23. Miočić, M. (2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. *Magistra iadertina*, 7(1), 73-87. <https://hrcak.srce.hr/file/147092>
24. Mrnjaus, K. (2013). Interkulturalnost u praksi – socijalna distanca prema “drugacijima”. *Pedagogijska istraživanja*, 10(2), 309-323. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/129606>
25. Musa, I. (2009). Kulturni identitet i globalizacijski procesi. *Hum*, (5), 264-290. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/229981>
26. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske
27. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske
28. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159(1-2), 139-158. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/202779>
29. Nikolić, L. i Ruškan, S. (2022). Utjecaj glazbenoga obrazovanja na socijalno-emocionalni razvoj djeteta. *Diacovensia*, 30(1), 129-149. <https://doi.org/10.31823/d.30.1.7>
30. Niland, A. (2009). The power of musical play: The value of play-based, child-centered curriculum in early childhood music education. *General Music Today*, 23(1), 17-21. <https://doi.org/10.1177/1048371309335625>
31. Ninčević, M. (2009). Interkulturalizam u odgoju i obrazovanju: Drugi kao polazište. *Nova prisutnost*, 7(1), 59-83. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/38800>
32. Pelajić, B. (2020). Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece rane i predškolske dobi (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:591740>

33. Piršl, E. (2011). Odgoj i obrazovanje za interkulturalnu kompetenciju. *Pedagoški istraživanja*, 8(1), 53-69. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118076>
34. Piršl, E., Benjak, M., Diković, M., Jelača, M., & Matošević, A. (2016). *Vodič za interkulturalno učenje*. Zagreb: Ljevak
35. Pourkalhor, O., & Tavakoli, M. (2017). Nursery rhymes and language learning: Issues and pedagogical implications. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 5(1), 111-116.
36. Rabinowitch, T.-C., Cross, I., & Burnard, P. (2013). Long-term musical group interaction has a positive influence on empathy in children. *Psychology of Music*, 41(4), 484-498. <https://doi.org/10.1177/0305735612440609>
37. Schlaug, G., Norton, A., Overy, K., & Winner, E. (2005). Effects of music training on the child's brain and cognitive development. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1060 (3), 219–230. <https://doi.org/10.1196/annals.1360.015>
38. Vidulin, S. (2016). Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja. *Život i škola*, 62 (1), 221-233. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165136>
39. Žulj, T. (2020). Glazba kao odraz kulturnoga identiteta (Diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:873885>
40. Young, S. (2016). Early childhood music education research: An overview. *Research Studies in Music Education*, 38(1), 9–21. <https://doi.org/10.1177/1321103X16640106>
41. Young, S., Street, A., & Davies, E. (2007). The Music One-to-One project: developing approaches to music with parents and under-two-year-olds. *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 253-267. <https://doi.org/10.1080/13502930701321675>

7. PRILOZI

Slika 1: Notni zapis pjesme *Sakura, Sakura*

Sakura
A Traditional Japanese Folk Song
Score by: Germaine Tay

5 Sa - ku - ra, sa - ku - ra ya yo i no so ra - wa

9 mi wa ta su ka gi - ri ka su mi ka ku mo - ka

13 ni o i zo i zu - ru i za ya i za ya

mi ni yu - - ka - - n

Slika 2: Notni zapis pjesme *Mali bratec Ivo i mala Marica*

Mali bratec Ivo i mala Marica
Hrvatska tradicijska

Ma-li bra-tec I - vo i ma-la Ma-ri-ca bi-li su u vr - tu i bra-li ja-bu-ka,

tre-sli su, tre-sli su pu-nu ko-ša-ru, tre-sli su, tre-sli su pu-nu ko-ša-ru.